

Oponentský posudek na diplomovou práci Kateřiny Pánkové

České pivovarnictví 1869-1918, podnikatelské strategie, kartelizace, odbyt

Pivovarnictví, zvláště pak v českém prostředí, poutalo a poutá pozornost historiků svou jen těžko odolatelou specifičností. Dalo by se tedy říci, že prostor pro smysluplnou práci je úzký, nicméně Kateřina Pánková jej pojetím své práce dokázala nalézt. Tak se její diplomová práce nestala jednou z mnohých, ale zařadila se k těm inspirativním, které přispívají k prohloubení historického poznání.

Je třeba konstatovat, že předkládaná diplomová práce vznikla na základě důkladné znalosti odborné literatury, zvláště pak německé, která jí napomohla kvalifikovaně načrtnout genezi výroby a konzumace piva v evropském, zvláště pak českém prostředí. Pro vlastní téma vedle literatury mají stěžejní význam tištěné prameny, dobové odborné časopisy vydávané v habsburské monarchii (české i německé) i v Německu. Je na místě ocenit rozsah práce vložené do procházení ročníků z poslední třetiny 19. století a v podstatě dvou desetiletí 20. století. V menší míře se práce opírá o archivní prameny – z písemnosti tří podnikatelských subjektů si diplomantka vybírala cíleně. Relativně nejvíce pozornosti věnovala písemnostem pivovaru v Lounech, další jsou spíše jen ilustrativní, zvláště když smíchovský pivovar se v jiné diplomové práci dočkal zevrubného zpracování.

Struktura práce plně odpovídá vytyčenému tématu – komparaci tří typů pivovarů (právozářného, šlechtického, akciového) podle definovaných klasifikačních kritérií (organizační struktura – lépe by asi náplni vyhovovala např. organizace správy, modernizace, odbyt – mělo by být uvedeno, že na domácím trhu, export, kartelizace). Vlastní komparaci je funkčně předsazeno pojednání o jednotlivých typech pivovarů na základě uvedených kritérií. Pro předloženou diplomovou práci je příznačné, že sleduje širší souvislosti, např. problematiku nacionálního soupeření promítající se do výrobní strategie. V komparativní části se diplomantka kvalifikovaně vyjadřuje k mnohým fenoménům limitujícím výrobní činnost. Pojednání o organizační struktuře neshledávám plně kompatibilní, porovnává se totiž správa dominia, jejíž součástí je pivovar, s pivovarem jako samostatnou hospodářskou jednotkou.

Ve vyvážené symbióze diplomanta interpretuje vzájemnou konkurenci pivovarů i jejich vývojem vynucenou spolupráci v rámci určitých kartelových ujednání – těm je věnována závěrečná část práce. Na základě převážně německé literatury (plně opodstatněné, v německém hospodářství před 1. válkou byly kartely mimořádně rozšířeny) je vymezena role kartelů v obecné rovině, pojmenovány jsou motivy jejich vzniku, diplomantka se přihlásila k jejich „pozitivní roli“. Škoda, že nevzala v úvahu další pojednání, např. E. Hexnera či J.

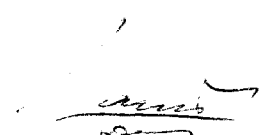
Hejdy, u nichž by našla kromě inspirace další argumenty. Zařazení podkapitoly o kartelech „z pohledu ekonomických teorií“ , a to přes ohrazení se závěrem, je poněkud problematické – vše je „z druhé ruky letem světem“. Nechtěně prozrazuje jistý sklon textu elegantní formulací a věcně jistě správnou formální logikou překlenout obsahové i časové úskalí pojednávaného jevu. V podkapitole o pivovarských kartelech se nic nedozvíme o „pravidlech platných pro pivovarské kartely“, ale o důvodech, které k uzavření kartelu vedly. Je otázkou, zda „spouštěcím mechanismem“ vzniku kartelů byla krize. Docela by mne zajímalo, zda při existenci lokálních kartelů pivovarů v českých zemích byli konzumenti daného regionu úplně zbaveni možnosti volby.

Interesantní je nastínění charakteru dvou pivovarských kartelů, které diplomantka vnímá jako modely uplatněné i na území českých zemí. Vezmeme-li Ochranný svaz pivovarů alpských zemí, pak v jeho výkladu se jistá disparita mezi výrobcí a odběrateli. Jaké výhody skýtal kartel výrobcí, je jasné, ale o výhodách pro odběratele se nehovoří. Jaké tedy byly jejich motivy k podepsání smlouvy? Jen „standardní“, na jiném místě zmíněné? Název podkapitoly „Smlouva na ochranu odběratelstva“ je poněkud zavádějící – hovoří se v ní o výrobcích a jejich strategii. V čem tedy spočívala „ochrana odběratele“? V této části se mi zdá přeceněn hospodářský dopad „bojkotů piva“.

Diplomová práce Kateřiny Pánkové má řadu předností. Je zpracovaná na solidním heuristickém základě, strukturovaná, stylisticky obratná, potěšení z její četby ale poněkud kazí neodstraněné gramatické nedostatky. V každém případě ale je prací, která se dá plně doporučit k obhajobě.

Návrh hodnocení: *vyborně*

V Praze, dne 10. 09. 2010

prof. PhDr. Drahomír Jančík, CSc.